

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-8-72-5>

УДК 793.5/7(745/749)

Безрученков Ю.В., Мосійчук Ю.А.

Львівський національний університет імені Івана Франка

Топорков Д.А.

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

МИСТЕЦЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕАТРІВ ТАНЦЮ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ, НА ПРИКЛАДІ ТЕАТРУ ТАНЦЮ «ВІДЛУННЯ» М. ЛЬВІВ

Анотація. Розглядається діяльність «Театру танцю» в контексті синкретичного мистецько-естетичної площини, що являє собою невід'ємну частину загальнолюдського хореографічного надбання. Дане мистецьке явище досліджується і аналізується в мистецтвознавчому просторі України з позиції його значення для розвитку хореографічного мистецтва, збереження культурної спадщини українського народу. Досліджено значення діяльності в Україні на початку ХХІ століття театрів танцю на прикладі Театру танцю «Відлуння» Центру творчості дітей та юнацтва Галичини м. Львів. Розглянуті важливі мистецько-творчі аспекти діяльності Театру танцю «Відлуння», заснованого Олександром Плахотнюком у 2013 році у Львові. Аналізуються індикатори впливу новітніх ідей організації танцювального колективу на загальний мистецько-творчий процес, а також підсумовується їх значення в контексті мистецтвознавчого огляду

Ключові слова: хореографія, мистецтвознавство, театр танцю «Відлуння», творча діяльність, танець, стиль, жанр, фестиваль-конкурс, культурологічний аспект.

Bezruchenkov Yuri, Mosiychuk Julia

Lviv Ivan Franko National University

Toporkov Dmitry

Lugansk Taras Shevchenko National University

ARTISTIC SIGNIFICANCE OF THE ACTIVITY OF DANCE THEATERS IN THE EARLY 21ST, BASED ON THE EXAMPLE OF THE “VIDUNYA” DANCE THEATER LVIV CITY

Summary. The activity of the “Theater of Dance” is considered in the context of a syncretism artistic and aesthetic plane, it is an integral part of the universal human choreographic heritage. This artistic phenomenon is studied and analyzed in the art history of Ukraine from the perspective of its importance for the development of choreographic art, preservation of the cultural heritage of the Ukrainian people. The importance of the activity of dance theatres in Ukraine at the beginning of the 21st century is examined using the example of the “Vidunnya” Dance Theater of the Center for Children and Youth Creativity of Galicia, the city of Lviv. The article discusses the most important cultural aspects of the Dance Theatre “Vidunnya”, founded by Olexander Plahotniuc in 2013 in L'viv. The analysis of the impact of new ideas of the dance team on the process of global cultural development is carried out, and their value is summed up. The purpose and objectives of the study: understanding of the possible potential directions of the development of choreographic art in Ukraine in the 21st century; identification of the main directions of development of independent collectives in the context of historical events of choreographic art; highlight and identify key characteristics of dance theatre. Methodology. General scientific method of objectivity, historicism, comparison. The method of objectivity and historicism made it possible to trace the premises, the main stages of the formation and development of the dance theatre “Vidunnya”; The systematic approach made it possible to comprehensively approach the studied problems. Important elements of the system are the interconnections of its parts – the structural elements of modern choreography, folklore and Ukrainian dance. The observation method was used to study the nature of dance theatres, to discover its art history significance, and at the same time to provide the basis for national and style parameters. Scientific novelty: generalized scientific research of choreographic art in the context of studying the creative activity of dance theatres in the art of science of the 20th – 21st centuries; outlines the specifics of choreographic art in the latest artistic and creative forms.

Keywords: choreography, art history, Dance Theatre “Vidunnya”, creative activity, dance, style, genre, festival-contest, cultural aspects.

Постановка проблеми. Театр танець як явище культурно-мистецького спрямування бере свій початок ще з часів античності, за даний час розвивається та виконує свою соціальну та естетичну задачу в контексті популяризації хореографічного мистецтва. На з початку ХХІ століття в Україні повстають цілий ряд хореографічних театральних осередків, що розвива-

ються за своїми законами, правилами організації з новими сучасними підходами, рішеннями, баченнями. Все це потребує мистецтвознавчого аналізу і оцінювання науковцями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. мистецтвознавці та культурологічні аспекти хореографічного мистецтва в контексті розвитку театрів танцю у своїх наукових працях розглянули О. Пла-

хотнюк, М. Погребняк, Д. Шариков, О. Шабаліна, О. Чапалов в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на які посилається автори.

В дослідженнях доктора мистецтвознавства О. Чапалова висвітлюється проблематика розвитку сучасного танцю Західної Європи ХХ століття, простежується динаміка розвитку нових видів танцювального мистецтва в різних країнах, залежно від традицій художньої культури та соціальних умов [1]. Дослідниці модерн танцю О. Шабаліна та М. Погребняк звертають увагу на новітні пошуки балетмейстерів через діяльність персоналій, аналізують основні етапи розвитку модерн танцю в Європі та Україні [2; 3]. Мистецтвознавець та дослідник хореографічного мистецтва О. Плахотнюк у своїй праці [4–9] висвітлює питання становлення хореографічного мистецтва в Україні в аспекті розвитку сучасного танцю, проведення фестивалів та конкурсів танцю в Україні, визначає ключові питання формування новітнього тезаурусу хореографічного мистецтва в Україні. Зокрема зазначає «варто виділяти основні напрямки в дослідженнях хореографічного мистецтва як галузі науки, що вивчає його у комплексі видових, жанрових та стильових проявів, закономірностей хореографічно-мистецької творчості, її спорідненість з іншими видами і жанрами мистецтва, а також гуманітарними науками: культурологією, філософією, психологією, антропологією. Слід піднімати питання міждисциплінарних аспектів в хореографії. Всі ці розвідки дозволять вибудувати наукові вертикалі горизонталі хореографічного мистецтва як окремої мистецтвознавчої науки» [4, с. 74]. Зокрема, Д. Шариков у своїй праці «Львівський композитор Олександр Козаренко: аналіз творів «Sinfonia estravaganza», «Орестея» аналізує українські постнеокласичні новації у галузі синтезу мистецтв на прикладі творів Олександра Козаренка «Sinfonia Estravaganza», «Орестея». Аналізуються симфонія сучасної музики, хореографії, драми: їх динаміка, характер, виражальні засоби та звертається до аналізу діяльності театру танцю «Відлуння» [10, с. 37].

Потри те на сьогоднішній вбачаємо потребу в більш детальному аналізі творчо-мистецької діяльності театрів танцю в Україні, що діють в Україні, їх значення з загальним контексті розвитку хореографічного мистецтва. В сьогоднішньому мистецтвознавчій науковій думці позначається необхідність як і загального аналізу діяльності саме театрів сучасного танцю такі і кожного в окремому випадку, що дозволить сформувати загальні доміанти їх вагомості у формуванні культурно-мистецької спадщини України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Театр танцю – це не просто мистецький термін, це у вищому ступеню синкретична мистецько-естетична площина, що обов'язково являє себе невід'ємною частиною загальнолюдського хореографічного надбання. Дане мистецьке явище потребує дослідження і аналізу в мистецтвознавчому просторі України в контексті значення для розвитку хореографічного мистецтва, збереження культурної спадщини українського народу.

Мета та цілі дослідження: осмислення можливих потенційних площин представлення

розвитку хореографічного мистецтва в Україні ХХІ століття; виявлення основних векторів історичних умов розвитку самостійних осередків хореографічного мистецтва; виділити і окреслити ключеві характеристики театру танцю «Відлуння».

Методологія. Загальнонаукові метод об'єктивності, історизму, порівняння та системності. Метод об'єктивності й історизму надав змогу простежити передумови, основні етапи становлення та розвитку театру танцю «Відлуння». Системний підхід, дозволив комплексно підійти до досліджуваної проблематики. Важливими елементами системи виступають взаємозв'язки її частин – структурні елементи сучасної хореографії, фольклорного та українського танцю. Метод спостереження використаний для синтезування вивчення театрів танцю, що виявляють його мистецтвознавчий характер і в водночас засади національних і стильових параметрів творчої діяльності.

Наукова новизна: узагальнено наукові дослідження з хореографічного мистецтва в контексті вивчення творчої діяльності театрів танцю у мистецтвознавчому дискурсі ХХ–ХХІ століття; окреслено специфіку хореографічного мистецтва новітніх художньо-мистецьких формах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Танцювальне мистецтво має виключну властивість – його не можна вкласти в одну мить, увіковічнити якусь матеріальну його форму та демонструвати її нащадкам, як наприклад полотна талановитих живописців, записані на кіноплівці класичні кінострічки або пластичні зразки скульптури, що навіки втілені у камені... Бо, як відомо, матеріалом для танцю слугує виключно людське живе тіло зі своїми емоціями, неповторною харизмою та переконливою грою.

Ці всі високі принципи та засади і були закладені до фундаменту створеного Олександром Плахотнюком у 2013 році Театру танцю «Відлуння». Мотивом започаткування саме театру танцю послужила гостра потреба в форматному, стилістичному та репертуарному реформуванні існуючого на той час танцювального колективу. Справа в тому, що Олександр Анатолійович створив Театр танцю «Відлуння» на базі Спортивно-танцювального клубу «Карменс», що відноситься до Центру дитячої і юнацької творчості Галичини «Погулянка» [4, с. 72–75].

Ідея створення хоч і відходить на більший проміжок часу, ніж існує сформований танцювальний колектив Театр танцю «Відлуння», проте його хронологія становлення та розвитку починається саме з 2013 року [11, с. 8].

Театр танцю неодноразово демонстрував свою високу творчість у найрізноманітніших міжнародних та всеукраїнських конкурсах і фестивалях, на яких ставав володарем гранпрі та перших премій (за статистикою: у 93% своїх виступів). Не зважаючи на свій молодий вік, з перших днів Театр танцю «Відлуння» проводить активну концертну діяльність в Україні, та неодноразово гастролював у Польщі, Чехії, Угорщині, Німеччині, Австрії [4, с. 122–128].

Після аналізування результатів виступів колективу керівником (Олександром Плахотнюком) разом із балетмейстерами-постановниками (Володимиром Пантелеймоновим і Роксоланою Мокрій) та репетитором-керівником (Олексан-

дрю Єсіповою) за останні 4 роки було відкориговане стильове та жанрове забарвлення номерів.

Відтак, за результатами стильового та жанрового коригування, оформився певний репертуар Театру танцю «Відлуння», в якому, серед іншого, представлені: одноактний балет «Майстер і Маргарита»; одноактний балет Літературно-хореографічна картина «Свіча»; одноактний балет Хореографічна фантазія «Sinfonia estravaganza» на музику О. Козаренка; концертна програма з хореографічних мініатюр та танцювальних композицій різноманітних напрямків сучасного хореографічного мистецтва: джаз-танець (classic jazz dance), джаз-модерн (jazz-modern), контемпорарі джаз-танець (contemporary jazz dance), афро-джаз-танець (afro-jazz), стріт-джаз-танець (street jazz), фольк-джаз-танець [5, с. 154–155].

Красномовно на мистецьку творчість колективу відгукнувся у своїй статті кандидат мистецтвознавства Денис Шаріков: «Хореографія Олександра Плахотнюка та Володимира Пантелеймонова наскрізь пронизана всіма нотами, і звуками музичного супроводу. Складність рухів, комбінацій, геометрії танцювальних малюнків, повітряних підтримок, синтезу технік джаз-танцю, модерн-танцю, контактної імпровізації чітко і прозоро передають всі емоційні хвилювання, динаміку, характер та емоції музики створюють новий напрям сучасної хореографії контемпорарі джаз-танець» [10, с. 38–39].

Наступним вектором ініціативної роботи на ниві хореографії Театр танцю «Відлуння» є організація та проведення власного Всеукраїнського фестивалю-конкурсу з однойменною назвою «Відлуння», який є культурно-мистецьким заходом, що покликаний сприяти становленню і розвитку хореографічного мистецтва зокрема та національної культури України загалом, формуванню духовно-естетичних цінностей шляхом підтримки дитячо-юнацької творчості та розкриття творчих надбань різних напрямків хореографічного мистецтва. Співорганізаторами та постійними партнерами даного заходу також є: Міністерство освіти та науки України; Львівський національний університет імені Івана Франка; Кафедра режисури та хореографії факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка; Центр творчості дітей та юнацтва Галичини «Погулянка» м. Львів; Національна хореографічна спілка України (Львівське обласне відділення); Громадська організація «Здійснення мрій».

На сьогоднішній день керівнику колективу вдалося успішно організувати і втілити в життя Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Відлуння» вже тричі (нещодавній захід відбувся 6 квітня 2019 року). До участі в нещодавньому фестивалі-конкурсі були запрошені колективи з старшими віковими категоріями від 14 років. Загалом учасниками були 23 хореографічних колективи, що

налічували понад 500 дітей. Даний захід відвідали близько 1000 глядачів. На розсуд журі було представлено 52 танцювальні композиції з класичного, народного, сучасного танцю.

Для учасників фестивалю-конкурсу було представлено гала-концерт з хореографічних номерів у виконанні студентів кафедри режисури та хореографії та кращих колективів м. Львова.

В рамках фестивалю-конкурсу для учасників були проведені майстер-класи з сучасного та українського танцю.

Також Театр танцю «Відлуння» виконує роль первинної професійної платформи, де отримують свої базові хореографічні знання та навички майбутні студенти кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету імені Івана Франка та інших навчальних закладів, так чи інакше дотичних до хореографії.

Театр танцю «Відлуння» зараз налічує двох репетиторів: Олександра Єсіпова та Роксолана Мокрій, які проводять заняття з 25 танцівниками [11, с. 12]. При театрі діють підготовчі групи, що надають можливість вливанню в колектив молодих виконавців.

Висновки. Отже, ознайомившись з мистецькою діяльністю Театру танцю «Відлуння» з дати його заснування по сьогоднішні дні, вважаю за потрібне акцентувати увагу на наступному. В культурологічному аспекті винятковою є добірною творчістю сформованого у 2013 році танцювального колективу. В першу чергу звертає на себе увагу зрілість новітніх ідей, що почали втілюватися на самих початках, засвідчивши свою актуальність у поточному розвитку сучасної української культури активною концертною діяльністю колективу як в Україні, так і за її межами, з перших днів його заснування. А також індикатором популярності запропонованих молодими танцівниками тематик та ідей є дуже високий коефіцієнт беззаперечних перемог Театру танцю «Відлуння» у всеукраїнських та міжнародних хореографічних конкурсах. Крім того, поза увагою не може залишатися новітній прогресивний напрямок у мистецтві сучасної хореографії, курс на який було взято з самого початку заснування колективу.

Творча діяльність Театру танцю «Відлуння» має всі ознаки його безпосередньої участі у процесі внесення своїх надбань до скарбниці культурної спадщини України і, як наслідок, має потенціал поповнення культурних традицій світу.

Перспективи подальшого розвитку в цьому напрямку вбачаємо в розвитку наукової думки, що до проблематики усвідомлення культурно-мистецького явища «театр танцю» в загальному мистецькому контексті розвитку хореографічного мистецтва в Україні ХХІ століття. Також потребує аналізу творчість діючих театрів танцю в Україні, як непересічного явища становлення національної культури України.

Список літератури:

1. Чепалов О. Хореографічний театр. Західної Європи ХХ ст. Харків : ХДАК, 2007. 344 с.
2. Шабаліна О. Пластичність. Мова. Тіло. Київ : ФОП Поліщук О.В., 2017. 194 с.
3. Погребняк М. Танець «модерн» ХХ ст. : витоки, стильова типологія, панорама історичної ходи, еволюція. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2015. 321 с.
4. Plakhotnyuk O. The maintaining Questions of Research of Choreographic in Ukraine started of the 20-th Century. *Молодий вчений*. 2017. Вип. № 5(45). С. 72–75.

5. Плахотнюк О.А. Джаз-танець як феномен художньої культури : дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01 – Теорія й історія культури (мистецтвознавство). Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. 295 с.
6. Плахотнюк О. Хореографічні конкурси – функціонування у віддзеркаленні сучасної танцювальної культури України. *Музичне мистецтво XXI століття – історія, теорія, практика* : Дрогобич – Кельце – Каунас – Алмата : Посвіт, 2017. Вип. 2. С. 122–128.
7. Плахотнюк О. Конкурс «Super dance» призначення та дійсність у процесах віддзеркалення сучасного хореографічного мистецтва України. *Сучасне хореографічне мистецтво: підґрунтя, тенденції, перспективи розвитку*. Львів : СПОЛОМ, 2018. С. 133–141.
8. Плахотнюк О. Конкурс «Super dance» – позиції у процесах відображення сучасного хореографічного мистецтва України. *Сучасне хореографічне мистецтво: підґрунтя, тенденції, перспективи розвитку*. Львів : СПОЛОМ, 2016. С. 145–229.
9. Плахотнюк О. Хронологія Міжнародного конкурсу сучасного хореографічного мистецтва «Super dance». *Сучасне хореографічне мистецтво: підґрунтя, тенденції, перспективи розвитку*. Львів : СПОЛОМ, 2018. С. 141–214.
10. Шариков Д. Аналіз твору «Sinfonia estravaganza» та сучасних жанрів хореографії сьогодення. *Виховний та мистецький вплив сучасного хореографічного мистецтва на розвиток творчих здібностей молоді*. Львів : ЦТДЮГ, 2014. С. 37–50.
11. Яскравий. Журнал для юних талантів. № 17. Травень. Дніпровська обласна громадська організація «Яскрава країна». Дніпропетровськ, 2015. 24 с.
12. III Всеукраїнський відкритий фестиваль театрального мистецтва аматорських дитячих та молодіжних колективів «Імпреза над Латорицею». Дніпровська обласна громадська організація «Яскрава країна». Мукачєво, 2019. 28 с.

References:

1. Chepalov O. (2007). Khoreohrafichnyy teatr. Zakhidnoyi Yevropy 20 st. [Choreographic theater. Western Europe of the 20 century]. Kharkiv : KHDAK. 344 p.
2. Shabalina O. (2017). Plastychnist'. Mova. Tilo [Plasticity. Language. Body]. Kyiv : FOP Polishchuk O.V. 194 p.
3. Pohrebnyak M. (2015). Tanets' "Modern" 20 st. : vytoky, styl'ova typolohiya, panorama istorychnoyi khody, evolyutsiya [Dance "Modern" of the twentieth century : origins, style typology, panorama of historical course, evolution]. Poltava : PNPU imeni V.H. Korolenka, 321 p.
4. Plakhotnyuk O. (2017). The maintaining Questions of Research of Choreographic in Ukraine started of the 20-th Century. *Molodyy vchenyy*, vyp. № 5(45), pp. 72–75.
5. Plakhotnyuk O. (2016). Dzhaz-tanets' yak fenomen khudozhn'oyi kul'tury [Modern Jazz-dance as the Phenomenon of Artistic Culture] (P&D Thesis). L'viv : LNU im. Ivana Franka, 295 p.
6. Plakhotnyuk O. (2017). Khoreohrafichni konkursy – funktsionuvannya u viddzerkalenni suchasnoyi tantsyval'noyi kul'tury Ukrayiny [Choreographic competitions – functioning in reflection of the modern dance culture of Ukraine]. *Muzychne mystetstvo 21 stolittya – istoriya, teoriya, praktyka* : Drohobych – Kel'tse – Kaunas – Almata : Posvit, vyp. 2, pp. 122–128.
7. Plakhotnyuk O. (2018). Konkurs «Super dance» pryznachennya ta diysnist' u protsesakh viddzerkalennya suchasnoho khoreohrafichnoho mystetstva Ukrayiny [“Super Dance” competition of destination and reality in the processes of reflection of contemporary choreographic art of Ukraine]. *Suchasne khoreohrafichne mystetstvo: pidgruntya, tendentsiyi, perspektyvy rozvytku*. L'viv : SPOLOM, pp. 133–141.
8. Plakhotnyuk O. (2016). Konkurs "Super dance" – pozytsiyi u protsesakh vidobrazhennya suchasnoho khoreohrafichnoho mystetstva Ukrayiny ["Super Dance" competition – positions in the processes of reflection of contemporary choreographic art of Ukraine]. *Suchasne khoreohrafichne mystetstvo: pidgruntya, tendentsiyi, perspektyvy rozvytku*. L'viv : SPOLOM, pp. 145–229.
9. Plakhotnyuk O. (2018). Khronolohiya Mizhnarodnoho konkursu suchasnoho khoreohrafichnoho mystetstva "Super dance" [Chronology of the International Contest for Contemporary Choreographic Art "Super Dance"]. *Suchasne khoreohrafichne mystetstvo: pidgruntya, tendentsiyi, perspektyvy rozvytku*. L'viv : SPOLOM, pp. 141–214.
10. Sharykov D. (2014). Analiz tvor "Sinfonia estravaganza" ta suchasnykh zhanriv khoreohrafiyi s'ohodennya [Analysis of the work of "Sinfonia estravaganza" and contemporary genres of choreography of today]. *Vykhovnyy ta mystets'kyy vplyv suchasnoho khoreohrafichnoho mystetstva na rozvytok tvorchykh zdibnostey molodi*. L'viv : TSTDYUH, pp. 37–50.
11. Yaskravyy. Zhurnal dlya yunykhtalantiv (2015). [Bright. A magazine for young talents]. Dniprov's'ka oblasna hromads'ka orhanizatsiya "Yaskrava krayina". Dnipropetrovs'k, no 17, 25 p.
12. III Vseukrayins'kyy vidrytyy festyval' teatral'noho mystetstva amators'kykh dytyachykh ta molodizhnykh kolektyviv "Impreza nad Latorytseyu" (2019). [III All-Ukrainian Open Festival of theatrical art of amateur children's and youth groups "Impressa over Latorica"]. Dniprov's'ka oblasna hromads'ka orhanizatsiya «Yaskrava krayina». Mukachevo, 28 p.